

12.00.02- конституциялык укук, муниципалдык укук адистиги боюнча **«Кыргыз Республикасынын нотариустун укуктук макамы»** аттуу темадагы юридикалык илимдердин кандидаты илимий даражасын изденүүгө сунуштаган **Оморова Гүлзат Сатыбалдыевнанын** диссертациясы боюнча Кыргыз Республикасынын Улуттук илимдер академиясынын Мамлекет жана укук институту, Ж.Баласагын атындагы Кыргыз улуттук университети жана Ош мамлекеттик университетине караштуу юридика илимдери боюнча Д 12.24.695 диссертациялык кеңешинин эксперттик комиссиясынын Төрагасы **юридика илимдеринин доктору, профессор Бейшембиев Эсенгул Джумашевич**

КОРУТУНДУСУ

Оморова Гүлзат Сатыбалдыевнанын диссертациясын карап чыгып, төмөнкүдөй корутундуга келди:

1. Диссертациялык кеңеш коргоого диссертацияларды кабыл алууга укуктуу болгон адистикке иштин (изилдөөнүн) дал келүүсү. Ош мамлекеттик юридика институтунун Окумуштуулар кеңешинин 2017-жылдын 2-октябрындагы №2 протоколу менен бекитилген, **«Кыргыз Республикасынын нотариустун укуктук макамы»** аттуу темадагы юридикалык илимдердин кандидаты илимий даражасын изденүүгө сунуштаган **Оморова Гүлзат Сатыбалдыевнанын** диссертациясы Д 12.20.617 диссертациялык кеңештин адистигине дал келет.

Кыргыз Республикасынын нотариустун укуктук макамына изилдөө жүргүзүлгөн, ал толугу менен 12.00.02- конституциялык укук, муниципалдык укук адистигинин паспортуна жооп берет. Изденүүчү тарабынан жүргүзүлгөн бул изилдөө илимдеги мурдагы тажрыйбаны жалпылоого гана негизделбестен, толук кандуу өз алдынча изилдөө болуп эсептелет. Анын негизи катары Кыргыз Республикасынын колдонуудагы нормативдик-укуктук актылары алынган. Диссертант тарабынан коргоого сунушталган жоболор өз алдынча иштелип чыгып, илимий негизделген. Мындан тышкары, бул изилдөө нотариат тармагында мамлекеттик тилде жазылган алгачкы эмгектердин катарына кирип, Кыргыз Республикасынын укуктук чөйрөсүндөгү илимий базаны байытууга салым кошот. Бул жазылган илимий иши 12.00.02- конституциялык укук, муниципалдык укук адистигинин паспортуна пункттарына туура келет.

2. Диссертациялык изилдөө ишиндеги максаты болуп Кыргыз Республикасында нотариустун укуктук макамынын конституциялык-укуктук тарабынан изилдөөлөр эсептелинди.

Диссертациялык изилдөө ишиндеги каралган максаттарга ылайык изилдөө процессинде төмөнкү маселелер чечилди:

- 1) Нотариалдык ишмердикти өнүктүрүүнүн тарыхый-укуктук аспектилерине комплекстүү талдоо жүргүзүү;
- 2) Нотариат институтунун жана укуктагы нотариалдык мыйзамдардын эволюциясын изилдөө;
- 3) Кыргыз Республикасында нотариустун укуктук статусун изилдөөнүн методологиясын карап чыгуу;
- 4) Нотариустун укуктук статусуна, анын функцияларына жана ыйгарым укуктарына талдоо жүргүзүү;
- 5) Калктуу конуштарда жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары тарабынан нотариалдык кызмат көрсөтүүлөрдү камсыздоонун негизги маселелерин табуу жана аныктоо;
- 6) Кыргыз Республикасында нотариустун ишмердигин укуктук жөнгө салуунун заманбап маселелерин табуу жана аныктоо;
- 7) Нотариустун юридикалык жоопкерчилигинин келип чыгышынын юридикалык аспектилерин карап чыгуу;
- 8) Нотариустун укуктук статусун реформалоонун негизги жолдорун табуу жана аныктоо.

Изилдөөчү тарабынан түзүлгөн тапшырмалар изилдөөнүн негизги этаптарын алдын-ала аныктап, максатка жетүүгө алып келди деп эсептейбиз. Ар бир маселе диссертациянын тиешелүү бөлүмдөрүндө жана баптарында ырааттуу чечилген.

Диссертациянын изилдөө объектисинин максаты жана милдеттери менен дал келиши. Изилдөө объектиси катары Кыргыз Республикасындагы нотариалдык ишмердүүлүк, анын ичинде нотариустун укуктук статусун чагылдырган ченемдик-укуктук актылар жана практикалык аспектилер алынган. Изилдөөнүн предмети Кыргыз Республикасында нотариустун укуктук статусу боюнча жүргүзүлгөн укуктук изилдөөлөрдөн турат. Ал нотариустун укуктук абалын аныктаган мыйзамдар, аларды иш жүзүндө колдонуу жана нотариалдык иштин өнүгүү багыттарын камтыйт. Изилдөө методдорунун диссертациянын максаттарына дал келиши. Диссертациянын илимий максаттарына жетүү үчүн анын методологиялык жана булак таануу негиздери терең изилденген. Изилдөөнүн негизги методологиялык базасы диалектикалык таанып билүү усулу ыкмасы болуп саналат. Мындан тышкары, изилдөө процессинде төмөнкү ыкмалар колдонулган: системалуу, салыштырма, ченемдик, расмий-логикалык. Бул ыкмаларды комплекстүү колдонуу диссертациянын темасын терең талдоого жана анын актуалдуулугун ачууга мүмкүндүк берди.

Изилдөөнүн булактарын Кыргыз Республикасынын Конституциясы, бир катар конституциялык мыйзамдар, мыйзам алдындагы актылар, нотариалдык иштин укуктук булактары, ошондой эле тиешелүү статистикалык маалыматтар кеңири талдоого алынган. Бул булактар изилдөөнүн негиздүүлүгүн жана анын практикалык баалуулугун арттырды.

Адистик боюнча изилдөөгө коюлган талаптар 12.00.02- конституциялык укук, муниципалдык укук шифрлерине дал келет.

Диссертация темасынын актуалдуулугу. Жарандык-укуктук мамилелерде нотариустардын ээлеген орду жетиштүү деңгээлде бийик экендиги менен шартталган. Ата мекендик нотариат ар дайым мамлекеттик ишмердиктин маанилүү юридикалык институттарынын бири болуп келген жана болуп кала берет. Нотариустун ишинин сапатына жарандык жүгүртүүнүн нормалдуу иштеши, жарандардын жана юридикалык жактардын мүлктүк жана мыйзамдуу кызыкчылыктарын коргоонун натыйжалуулугу көз каранды. Нотариустар жана жалпысынан юридикалык жамааттар менен активдүү өз ара аракеттенүү нотариалдык палатанын ишинин артыкчылыктуу багыттарынын бири болуп саналат.

Кыргыз Республикасында нотариат органдары тынымсыз өркүндөтүлүп, санариптик технологияларды өнүктүрүүгө өзгөчө көңүл бурулууда. Бул жараян укуктук мамилелердин коопсуздугун жана мыйзамдуулугун камсыз кылуу үчүн өтө маанилүү.

Бүгүнкү күндө нотариустар жарандарга жана ишкерлерге инновациялык кызматтарды сунушташат. Аларга юридикалык жактан маанилүү документтерди электрондук түрдө тариздөө, видеобайланыш аркылуу бүтүмдөрдү күбөлөндүрүү жана айрым нотариалдык иш-аракеттерди онлайн форматта аткаруу мүмкүнчүлүктөрү кирет. Учурда нотариустун укуктук макамы колдонуудагы мыйзамдардын талаптарына жооп берет жана нотариалдык ишти уюштуруу, аны ишке ашыруу менен байланышкан коомдук мамилелерди чагылдырат. Ошол эле учурда, бул тема илимий талкуунун предмети болуп, нотариалдык иштин эффективдүүлүгүн жогорулатуу үчүн терең изилдөөнү талап кылат.

Нотариалдык ишмердүүлүктүн натыйжалуу иштеши жарандык мамилелер жана ишкердик чөйрөдө жарандардын укуктарын жогорку деңгээлде коргоого шарт түзөт. Бирок, теориялык талкуулар үчүн негиз болуп нотариустун укуктук статусун туура түшүнүү жана аны өнүктүрүүгө багытталган мыйзамдык негиздердин жетишсиздигинен улам келип чыккан көйгөйлөр эсептелет. Бул маселени чечүү үчүн нотариат институтунун өнүгүүсүнө көмөктөшө турган укуктук жана уюштуруучулук чараларды иштеп чыгуу зарыл.

3. Илимий натыйжалар

Эмгекте төмөнкүдөй илимий негизделген теориялык натыйжалар көрсөтүлгөн, алардын жыйындысы юридикалык илимдин өнүгүшү үчүн олуттуу мааниге ээ:

1-натыйжа. Кыргыз Республикасында нотариат институту жана нотариустун укуктук статусу татаал өнүгүү жолун басып өткөндүгү аныкталды. Бүгүнкү күндө нотариат мамлекеттик органдардын жана нотариалдык иш-аракеттерди жүргүзүү укугуна ээ кызмат адамдарынын системасы катары иш алып барары негиздели.

2-натыйжа. Мамлекеттин жеке жана рыноктук экономикага өтүшү жарандардын ортосундагы укуктук мамилелерди жана жарандык иш

жүгүртүүнү реформалоо зарылдыгын жаратты. Бул жараян жарандардын укуктарын жана кызыкчылыктарын коргоо боюнча жаңы укуктук механизмдерди иштеп чыгууну талап кылгандыгы аныкталды.

3-натыйжа. Нотариалдык укуктун методологиясы коомдук мамилелерди жөнгө салуунун конституциялык, административдик жана жарандык укук методдорунан айырмаланары аныкталды. Нотариаттын өзгөчө укуктук ыкмаларын аныктоо теориялык мааниге ээ маселе экендиги жүйөлүү далилденди.

4-натыйжа. Нотариат институту институционалдык мааниде жарандарга жана уюмдарга жеке юридикалык жардам көрсөтүү менен бирге, мамлекеттин атынан укук коргоо жана юрисдикциялык функцияларды аткаруучу система экендиги негизделди. Бул система мамлекеттик жана жеке нотариустарды, ошондой эле алардын бирикмелерин камтыйт.

5-натыйжа. Кыргыз Республикасынын "Нотариат жөнүндө" Мыйзамында нотариустун укуктук статусу жеке ишкердин укуктук статусуна теңдештирилбей тургандыгы түздөн-түз көрсөтүлгөн. Нотариалдык иш товарды сатуу болуп саналбайт. Нотариус өзүнүн кесиптик ишинин натыйжаларын ишке ашырбайт жана керектебейт. Мамлекеттин атынан иш алып барган нотариустун ишинин натыйжасы кардарга эмес, кардарга багытталат. Мамлекеттик жана жеке нотариустарга тиешелүү кош жеке жана жалпы укуктук жоболор жеке нотариустарга да тиешелүү, анткени жалпы аспектиде алар жарандардын жана юридикалык жактардын укуктарын жана эркиндиктерин коргоо боюнча мамлекеттик милдеттерди ишке ашыруу зарылчылыгы, ал эми жеке аспектиде-мамлекет тарабынан берилүүчү атайын мыйзамда каралган ченемдерге ылайык калкка квалификациялуу юридикалык жардам көрсөтүү зарылчылыгы менен аныкталат.

6-натыйжа. Нотариалдык иш-аракеттердин айрым түрлөрүн аткарууга укук берүү боюнча жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын атайын ыйгарым укуктуу кызмат адамы укук берүүнүн оң натыйжаларын көрсөтүп жаткандыгы аныкталды.

7-натыйжа. "Нотариус" түшүнүгү мамлекеттик атынан иш алып барган, нотариалдык ишмердикти жеке жоопкерчиликтин негизинде жүзөгө ашырган, жогорку квалификацияга ээ адис экендиги тастыкталды. Нотариустун укуктук статусу анын укуктарын, милдеттерин, жоопкерчиликтерин жана мыйзамдык кепилдиктерин камтыйт. Нотариустун ишмердүүлүгүндө кесиптик этиканын нормаларын сактоо жана нотариалдык тармактагы мыйзам бузууларды алдын алуу боюнча укуктук механизмдерди өркүндөтүү зарылчылыгы аныкталды. Ошондой эле нотариустун укуктарынын жана милдеттеринин толук системалаштырылган каталогу илимий жактан иштелип чыгышы керек экендиги негизделди.

8-натыйжа. Диссертациялык изилдөөдө жарандардын квалификациялуу юридикалык жардамга конституциялык укуктарын ишке ашырууга нотариаттын катышуусу бир катар шарттар менен аныкталды: алардын катарына нотариустардын жогорку кесиптик даярдыгын, алардын

ишмердигине мамлекеттик жана корпоративдик контролду, коомдук кызмат көрсөтүүлөрдүн сапатынын жогорку стандарттарын, нотариустун өзү тарабынан да, тиешелүү нотариалдык палаталардын жана юстициянын ыйгарым укуктуу органдарынын күчү менен да алардын туруктуу мониторингин киргизүү керек экендигин шарттады.

3.1. Бардык берилген натыйжалар жаңылыктын белгиси менен айырмаланат.

1-натыйжа. Жаңы, нотариустун укуктук макамы жарандардын укуктарын жана эркиндиктерин коргогон институт катары калыптануунун кыйла татаал жолун басып өткөндүгү аныкталды жана бүгүнкү күндө мамлекеттик органдардын, ошондой эле нотариат жөнүндө мыйзамдарга ылайык нотариалдык иш-аракеттерди жасоо укугу берилген кызмат адамдарынын системасы болуп саналышы негизделди.

2-натыйжа. Жаңы, изилденген нотариалдык тутуму укук каражаттарынын бири болуп саналып, анын негизинде мамлекет жарандардын мүлктүк жана жеке мүнөздөгү укуктарын жана эркиндиктерин коргоого кепилдик берет. Нотариалдык укукту укуктун өз алдынча тармагына толук кандуу тариздөө үчүн укуктук ченемдердин ушул чакан системасынын милдеттерин жана функцияларын аныктоо талап кылышы аргументтелди.

3-натыйжа. Жаңы, теориялык маселелердин бири болгон коомдук мамилелерди конституциялык, административдик жана жарандык жөнгө салуу ыкмаларынан айырмаланган нотариалдык укуктун конкреттүү методологиясын аныктоо болуп саналат деген жүйөө келтирилген. Нотариат өзүнө жүктөлгөн милдеттерди өз алдынча, өзүнүн жоопкерчилиги астында, анын ишине мамлекеттин минималдуу кийлигишүүсү менен жүзөгө ашыра алат. Нотариаттын ишин мамлекеттик контролдоонун негизги формасы сот органдарында талаш-тартыштарды чечүү болуп саналат.

4-натыйжа. Жаңы, Тар юридикалык мааниде, нотариат-бул нотариаттын социалдык-укуктук институт катары калыптанышы жана иштеши жаатындагы коомдук мамилелерди жөнгө салуучу укуктук ченемдердин тутуму. Акырында, нотариат уюму жана иши коомдук мамилелерди укуктук жөнгө салуу механизмин камсыз кылган кесипкөй юридикалык корпорация деп түшүнсө болот. Бүгүнкү күндө нотариат нотариалдык иш-аракеттерди жөнгө салууда ачыктыктын белгилерине ээ; нотариустардын кош (дуалисттик) категориясында бирдей статуска ээ жана ушул сыяктуу нотариалдык иш-аракеттерди жүргүзөт; жарандык коом институту менен окшоштуктары бар (башкача айтканда, мамлекеттик органдардын системасына кирбейт); жарандардын, мамлекеттин, коомдун жана юридикалык жактардын кызыкчылыктарын билдирет, адам укуктарын жана эркиндиктерин коргоодо талашсыз сот адилеттиги экендиги далилденди.

5-натыйжа. Жаңы, Кыргыз Республикасынын “Нотариат жөнүндө” Мыйзамында түздөн-түз көрсөтүлгөндүктөн нотариустун укуктук статусун жеке ишкердин укуктук статусу менен теңдештирүүгө болбой тургандыгы негизделген. Нотариалдык ишмердик товарды сатуу болуп саналбайт. Нотариус өзүнүн кесиптик ишмердигинин натыйжаларын ишке ашырбайт жана керектебейт. Мамлекеттин атынан иш алып барган нотариустун ишмердигинин натыйжасы кардарга, ал үчүн эмес, ага кайрылган адамга багытталгандыгы шартталды.

6-натыйжа. Жаңы, Жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын кызмат адамдары тарабынан нотариалдык кызмат көрсөтүүлөрдү жүзөгө ашыруу үчүн төмөнкүлөр туш болушат: тиешелүү каржылоонун жоктугу, бул кызмат адамдарынын нотариалдык иш-аракеттерди жасоодон баш тартуусуна алып келет; жогорку юридикалык билимдин тиешелүү деңгээлинин жоктугу; тиешелүү кепилдиктердин жоктугу; муниципалдык кызматчылардын жоопкерчилигинин тийиштүү деңгээлинин жоктугу менен шарттады.

7-натыйжа. Жаңы, коомдук мамилелерди укуктук жөнгө салуу механизмдин дайындоо боюнча нотариустун материалдык жана жол-жоболук укуктарын жана милдеттерин айырмалай керек. Укуктары жана милдеттери мазмуну критерийи боюнча нотариустун уюштуруу жана кесиптик укуктарын жана милдеттерин бөлүп көрсөтүүгө болот. Уюштуруу укуктары жана милдеттери нотариустун кызмат ордун ээлөөнүн тартибине жана жол-жобосуна, анын нотариалдык палата, юстиция органдары, конституциялык укуктук мамилелердин башка субъекттери менен өз ара байланышына негизделген.

8-натыйжа. Жаңы, Жарандардын квалификациялуу юридикалык жардамга конституциялык укуктарын ишке ашырууга нотариаттын катышуусу бир катар шарттарды сактоону талап кылат, алардын катарына нотариустардын жогорку кесиптик даярдыгын, алардын ишмердигине мамлекеттик жана корпоративдик контролду, коомдук кызмат көрсөтүүлөрдүн сапатынын жогорку стандарттарын, нотариустун өзү тарабынан да, тиешелүү нотариалдык палаталардын жана юстициянын ыйгарым укуктуу органдарынын күчү менен да алардын туруктуу мониторингин киргизүү керек экендиги аргументелди.

3.2. Илимий натыйжалардын ишенимдүүлүгүн негиздөө (материалдарды топтоо жана илимий тыянактарды аргументтөө ыкмалары).

1-натыйжа. Улуттук нотариат жана нотариустун укуктук статусу жарандардын укуктарын жана эркиндиктерин коргогон институт катары калыптануунун кыйла татаал жолун басып өткөндүгү аныкталды жана бүгүнкү күндө мамлекеттик органдардын, ошондой эле нотариат жөнүндө мыйзамдарга ылайык нотариалдык иш-аракеттерди жасоо укугу берилген кызмат адамдарынын системасы болуп саналышы аргументтелди.

2-натыйжа. Мамлекеттин жеке жана рыноктук экономикага өтүшү менен жарандардын ортосундагы укуктук мамилелер жана жарандык иш жүгүртүүнү реформалоо укуктук мамилелердин катышуучуларынын кызыкчылыктарын жана укуктарын коргоо боюнча чараларды көрүүнү талап кылгандыгы негиздүү экендиги аныкталды.

3-натыйжа. Коомдук мамилелерди конституциялык, административдик жана жарандык жөнгө салуу методдорунан айырмаланып турган нотариалдык укуктун спецификалык методологиясын аныктоо теориялык маселе болуп санала тургандыгына жүйө келтирилген менен шартталды.

4-натыйжа. Нотариат институционалдык мааниде жарандарга жана уюмдарга жеке юридикалык жардам көрсөтүү менен айкалыштырып мамлекеттин атынан укук коргоо жана юрисдикциялык функцияларды жүзөгө ашыруучу мамлекеттик жана жеке нотариустардын, ошондой эле алардын бирикмелеринин системасын өзүнө камтый тургандыгы негизделди.

5-натыйжа. “Нотариат жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамында түздөн-түз көрсөтүлгөндүктөн нотариустун укуктук статусун жеке ишкердин укуктук статусу менен теңдештирүүгө болбой тургандыгы негизделген. Нотариалдык ишмердик товарды сатуу болуп саналбайт. Нотариус өзүнүн кесиптик ишмердигинин натыйжаларын ишке ашырбайт жана керектебейт. Мамлекеттин атынан иш алып барган нотариустун ишмердигинин натыйжасы кардарга, ал үчүн эмес, ага кайрылган адамга багытталат. Мамлекеттик жана жеке нотариустарга тиешелүү кош жеке жана жалпы укуктук жоболор жеке нотариустарга да тиешелүү, анткени жалпы аспектиде алар жарандардын жана юридикалык жактардын укуктарын жана эркиндиктерин коргоо боюнча мамлекеттик милдеттерди жүзөгө ашыруунун зарылчылыгында, ал эми жеке аспектиде-мамлекет тарабынан берилүүчү атайын мыйзамда каралган ченемдерге ылайык калкка квалификациялуу юридикалык жардам көрсөтүүдө тургандыгы менен аныкталды.

6-натыйжа. Нотариалдык иш-аракеттердин айрым түрлөрүн аткарууга укук берүү боюнча жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын атайын ыйгарым укуктуу кызмат адамы укук берүүнүн оң натыйжаларын көрсөтүп жаткандыгы аныкталды.

7-натыйжа. Нотариус бул мамлекеттин атынан жана жеке жоопкерчиликтиң негизинде коомдук нотариалдык ишмердикти жүзөгө ашырууда өзүнө тиешелүү укуктарды жана милдеттерди камтыган өзгөчө жогорку квалификацияга ээ адам экендиги тастыкталган. Ошондой эле нотариустун укуктук статусунун негизги белгилери болуп нотариалдык ишти жүзөгө ашыруудагы укуктары жана милдеттери, жоопкерчиликтери жана мыйзамда каралган негизги кепилдиктер саналат. Бул жерде нотариустардын кесиптик этикасы жана алардын нотариустардын ишмердигиндеги мыйзам бузуулары жөнүндө ченемдерди киргизүү зарылдыгы келип чыгат. Ошол эле учурда нотариустун укуктарынын жана милдеттеринин каталогу илимий системалаштырууга муктаждыгы негизделди.

8-натыйжа. Жарандардын квалификациялуу юридикалык жардамга конституциялык укуктарын ишке ашырууга нотариаттын катышуусу бир катар шарттарды сактоону талап кылат, алардын катарына нотариустардын жогорку кесиптик даярдыгын, алардын ишмердигине мамлекеттик жана корпоративдик контролду, коомдук кызмат көрсөтүүлөрдүн сапатынын жогорку стандарттарын, нотариустун өзү тарабынан да, тиешелүү нотариалдык палаталардын жана юстициянын ыйгарым укуктуу органдарынын күчү менен да алардын туруктуу мониторингин киргизүү керек экендигин шарттады.

3.3. Диссертациянын теориялык мааниси чон.

Диссертацияда орун алган жоболор Кыргыз Республикасында түзүлгөн нотариат институтунун системасындагы табылган кемчиликтерди жоюу боюнча сунуштамалардын ишиндеги маалыматтарды практикалык ишке ашыруу теориялык тыянактарды, ошондой эле нотариалдык ишмердик жаатындагы мыйзамдардын ченемдерин практикалык колдонууга негизделген сунуштамаларды эске алуу менен аталган системанын оптималдуу моделин түзүүгө мүмкүндүк берет.

3.4. Бул эмгек кандидаттык диссертациянын төмөнкү классификациялык критерийлерине туура келет, тактап айтканда:

Диссертациянын жыйынтыктарынын мүнөзү боюнча, жаңы илимий багыттын иштелип чыгышы же тиешелүү илимий багыттардын биринин концептуалдык иштелип чыгышы жана принципалдуу жаңы натыйжалардын мазмуну, анын жыйынтыгы илимдин тиешелүү тармагында ири илимий жетишкендик болуп саналат;

Диссертациянын натыйжаларынын жаңылык деңгээлине ылайык, жыйынтыктар жаңы;

Диссертациянын натыйжаларынын баалуулугу боюнча ал жогору;

Диссертациянын темасына байланыштуу пландалган изилдөө, демилгелүү иштер;

Колдонулган маанидеги тезистин натыйжаларын пайдалануу деңгээлине ылайык - тармактар аралык деңгээлде;

Диссертациянын натыйжаларын кеңири колдонуу боюнча сунуштарга ылайык, колдонулуучу мааниси бар, кеңири колдонууну талап кылат.

4. Диссертациялык изилдөөнүн практикалык мааниси биринчи кезекте диссертациянын материалдары тармактык юридикалык илим үчүн практикалык зор мааниге ээ. Диссертациялык изилдөөдө белгиленген бир катар практикалык сунуштар нотариат органдары менен өз ара аракеттенген мамлекеттик укук коргоо органдарынын: соттордун, юстиция органдарынын, кыймылсыз мүлккө болгон укуктарды мамлекеттик каттоо боюнча органдардын ишмердигинде колдонулушу мүмкүн.

Диссертациянын теориялык маанилүүлүгү төмөнкүдөн турат, анын материалдары нотариустардын укуктарын, милдеттерин жана жоопкерчилигин укуктук жөнгө салууну өркүндөтүү жаатында, ошондой эле квалификациялуу юридикалык жардамга конституциялык укукту камсыз кылууда жана нотариустарды даярдоо үчүн окуу программаларын түзүүдө жана нотариат боюнча окуу курстарын окутууда колдонулуучу усулдук колдонмолор катарында нотариалдык ишмердикти уюштуруу жана жүзөгө ашыруу маселелери боюнча мындан аркы илимий изилдөөлөр үчүн база катары кеңири колдонулушу мүмкүн.

5. Авторефераттардын диссертациянын мазмунуна дал келүүсү

Автореферат толугу менен диссертациянын мазмунуна, изилдөөнүн максатына жана милдеттерине дал келет. Автореферат кыргыз, орус жана англис тилдерине которулган.

6. Эскертүү:

1. Биздин оюбузча, диссертациянын "Кыргыз Республикасында нотариустун укуктук статусун өркүндөтүү маселелери" деп аталган 3-бөлүмүнүн мазмунун күчөтүү зарыл.

2. Диссертациялык иште нотариустун укуктук статусун Кыргыз Республикасынын "Нотариат жөнүндө" мыйзамында түздөн-түз көрсөткөндүктөн ага басым жасап жеке ишкердин укуктук статусунан айрымаларын теоретикалык жана практикалык негизде толугу менен көрсөтүлгөн эмес.

3. Диссертациялык иштин корутундуларында көрсөтүлгөн жоболорду күчөтүү зарыл.

Бул сын-пикирлер дискуссиялык мүнөзгө ээ жана диссертациялык иштин мазмунуна таасирин тийгизбейт.

7. Сунуштар:

1. Коомдук мамилелерди укуктук жана укуктук жөнгө салуу механизм камсыз кылган уюм катары кесиптик юридикалык компаниясынын аспекти боюнча нотариатты кеңейтүү сунуш кылынат.

2. 2018-2040-жылдарга Кыргыз Республикасын өнүктүрүүнүн Улуттук стратегиясында мындан ары изилдөө үчүн негиз катары кайсы жоболорду алуу керектигин так көрсөтүү сунушталат.

3. Изденүүчүгө бул тематика боюнча мурдагы СССРдин жана Кыргызстандын окумуштууларынын эмгектерине салыштырмалуу укуктук анализ жүргүзүүдө андан аркы илимий изилдөөлөр сунушталат.

8. Жетектөөчү уюмду, расмий оппоненттерди дайындоо тууралуу сунуштун негиздүүлүгү:

Д 12.20.617 Диссертациялык кеңешине Оморова Гүлзат Сатыбалдыевнанын кандидаттык диссертациясы боюнча

Жетектөөчү уюм катары 12.00.02 адистиги боюнча юридикалык илимдердин докторлору иштеген Б.Н. Ельцин атындагы Кыргыз-Россия Славян университетинин эл аралык жана конституциялык укук кафедрасы;

- **биринчи расмий оппонент катары** юридика илимдеринин доктору, профессор, **Мухамеджанов Эдуард Булатович** (12.00.02 авторефераты боюнча адис); анын изилденип жаткан көйгөйгө жакын төмөндөгүдөй эмгектери бар:

1. Суд присяжных в США // Зангер, №1, 2003. -С.12-15;
2. Совершенствование законодательства о валютном регулировании // Фемида, 2004, № 4, -С.14-18;
3. К вопросу об уголовной ответственности юридических лиц // Юрист №5, 2011. -С.30-33;
4. Прокурорский надзор в Республике Казахстан: конспект лекций / Э.Б. Мухамеджанов.- Алматы: Жеті жарғы, 2012.- 152 с;
5. Избирательное право Республики Казахстан [Текст] : теоретико-правовые вопросы / Э. Б. Мухамеджанов ... – Алматы : Жеті жарғы, -2001. – 174 с.

- **экинчи расмий оппонент катары** юридика илимдеринин кандидаты, филол. илимдеринин кандидаты, доцент, **Атабекова Нургуль Каримовна** Кыргыз Республикасынын эл аралык университетинин илим жана инновациялар боюнча проректору, (12.00.02 авторефераты боюнча адис), анын изилденип жаткан көйгөйгө жакын төмөндөгүдөй эмгектери бар:

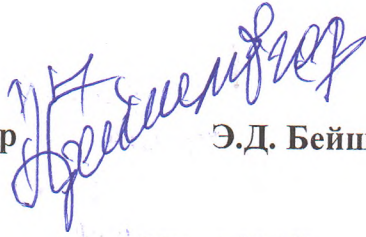
1. О некоторых правовых проблемах деятельности органов местного самоуправления в реализации социальной политики // Евразийский юридический журнал. -Москва, № 2 (177) .-2023.- С. 145-151;
2. О некоторых новеллах нотариального законодательства и перспективах информационного взаимодействия нотариата с органами местного самоуправления по наследованию выморочного имущества в Киргизской Республике // Международный журнал “Бюллетень науки и практики”. -Нижевартовск, №6. -2022. - С.619-624;
3. К проблеме обеспечения права на социальную помощь в Кыргызской Республике // Евразийский юридический журнал. –Москва, №6 (145) .-2020.- С. 81-85.

9. Корутунду: Экспертизага берилген диссертациялык изилдөө - бул конституциялык укук, муниципалдык укук сыяктуу актуалдуу илимий багытты өнүктүрүүнүн жаңы концептуалдык көз карашын иштеп чыгуу болгон индивидуалдуу илимий жана квалификациялык эмгек; эмгек принципалдуу жаңы натыйжаларды камтыйт, анын жыйынтыгы юридикалык илимдеги ири жетишкендик.

10. Диссертациялык кеңешинин эксперти, сунушталган документтерди карап чыгып, Кыргыз Республикасынын Улуттук илимдер академиясынын Мамлекет жана укук институту, Ж.Баласагын атындагы Кыргыз улуттук университети жана Ош мамлекеттик университетине караштуу юридика илимдери боюнча Д 12.24.695 диссертациялык кеңешине 12.00.02 – конституциялык укук, муниципалдык укук адистиги боюнча «Кыргыз Республикасынын нотариустун укуктук макамы» аттуу темадагы юридикалык илимдердин кандидаты илимий даражасын изденүүгө сунуштаган **Оморова Гүлзат Сатыбалдыевнанын** кандидаттык диссертациясын кабыл алууну сунуштайт.

Эксперттик комиссиянын төрагасы:

юридика илимдеринин доктору, профессор

Э.Д. Бейшембиев

Эксперттик комиссиянын төрагасынын колун тастыктайм:

Д 12.24.695 Диссертациялык кеңешинин

Окумуштуу катчысы,

юридика илимдеринин доктору

К.С. Жылкичиева

« 21 » 09 2024 ж.

